Załącznik nr 12
do Regulaminu naboru wniosków
nr FEMP.06.22-IZ.00-062/25

Załącznik nr 1
do Uchwały nr 2535/23 Zarządu Województwa Małopolskiego
z dnia 19 grudnia 2023 r.

Model prowadzenia w Małopolsce placówek wsparcia dziennego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Piastowska 32

30-070 Kraków

www.rops.krakow.pl

Opracowanie:

Małgorzata Szlązak

Materiał jest aktualizacją „Rekomendacji do prowadzenia placówek wsparcia dziennego na terenie Małopolski” i został opracowany z wykorzystaniem regionalnego badania prowadzonego z udziałem przedstawicieli placówek wsparcia dziennego z województwa, publikacji ujętych w bibliografii, ze szczególnym uwzględnieniem standardu m.st. Warszawy, a w swej pierwotnej wersji był konsultowany ze środowiskiem małopolskich PWD i OPS.

Kopiowanie i rozpowszechnianie mogą być dokonane z podaniem źródła.

Spis treści

1. Wprowadzenie 4
2. Cele placówki 6
3. Charakterystyka odbiorców wsparcia - adresaci placówki 7
4. Zakres realizowanych oddziaływań – oferta placówki 9
4.1 Praca w oparciu o indywidualne plany wsparcia 11
4.2 Równoległa praca z dzieckiem oraz rodziną 14
5. Organizacja pracy placówki 15
6. Realizacja obowiązków informacyjnych 17
7. Kadra oraz jej kwalifikacje 17
8. Współpraca 20
9. Warto wiedzieć 22
Bibliografia: 31

1. Wprowadzenie

Rozwijanie usług placówek wsparcia dziennego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin mocno wpisuje się w ogólnopolską „Strategię Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”[1] – „rozwój różnych form placówek wsparcia dziennego posiadających ofertę dla dzieci i dla całych rodzin (dostępne dla wszystkich rodzin i dzieci)”, „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”[2] - „Rozwój placówek wsparcia dziennego, których zadaniem jest wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w szczególności zapewnienie dzieciom dziennej opieki i wychowania, organizowanie pomocy dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, rozwój zainteresowań i uzdolnień, organizacja zabaw i zajęć sportowych, kształtowanie właściwych postaw i zachowań, zapewnienie posiłku, współpraca z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i leczniczymi”, a tym samym widnieje w priorytetach dokumentów regionalnych – „Strategii Rozwoju Województwa. Małopolska 2030”[3] oraz w „Regionalnym planie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji województwa małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030”.[4]

W odniesieniu do „Strategii Rozwoju Województwa. Małopolska 2030” wsparcie finansowe i merytoryczne dla tworzenia w regionie nowych placówek wsparcia dziennego oraz dla rozwoju oferty już istniejących podmiotów tego rodzaju jest realizacją kierunku polityki 1. Małopolskie rodziny, a w jego obrębie licznych kierunków działań, jakie wyznacza Strategia, w tym:
1.1. Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
1.1.1. Poradnictwo rodzinne oraz programy edukacyjne na rzecz wzrostu kompetencji wychowawczych rodziców
1.1.4. Rozwój usług środowiskowych wspierających funkcjonowanie rodziny
1.2. Kampanie edukacyjne przygotowujące młodzież do pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, a także propagujące ideę wolontariatu.

Jak zapisano w Strategii: „Wsparcie Małopolan i ich rodzin, w tym pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej, to priorytety działań Samorządu Województwa. W oparciu o

[1] Uchwała nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

[2] Uchwała nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030".

[3] https://www.malopolska.pl/strategia-2030

[4] https://rops.krakow.pl/strategie-i-programy/regionalny-plan-rozwoju-uslug-spolecznych-i-deinstytucjonalizacji-wojewodztwa-malopolskiego-na-lata-2023-2025-z-perspektywa-do-2030

istniejące struktury pomocy i integracji społecznej rozwijane będą zróżnicowane formy oddziaływań, w miarę możliwości indywidualizowane i profilowane dla konkretnych potrzeb. Dążyć będzie się do poprawy dostępności i kompleksowości usług oraz szybkości udzielania pomocy i jej ciągłości. Jednocześnie rozwijana będzie oferta czasu wolnego adresowana do rodzin, w tym projekty łączące różne dziedziny nauki i kultury z aktywnym wypoczynkiem (w szczególności sprzyjające integracji międzypokoleniowej). W ten sposób stworzona zostanie interwencja publiczna wspierająca Małopolan oraz ich rodziny na różnych etapach życia. Za niezwykle istotne uznaje się wyrównywanie szans rozwojowych oraz zapobieganie zjawisku dziedziczenia bezradności życiowej. Działania na rzecz rodzin adresowane do dzieci i młodzieży ukierunkowane będą zatem na podnoszenie ich motywacji do nauki oraz kształtowanie prospołecznej postawy życiowej i wiary we własne możliwości. Ważną rolę w tym zakresie przypisuje się placówkom wsparcia dziennego – kluczowe jest zarówno zapewnienie optymalnej sieci tych placówek, jak i rozwój ich oferty”.[5]

W „Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030” możemy przeczytać ponadto, że „w Małopolsce od lat dokonuje się rozwój usług społecznych wspierających rodziny i system pieczy zastępczej co tworzy warunki do stopniowej deinstytucjonalizacji tego systemu. Przykładowo, na przestrzeni minionej dekady (lata 2012 - 2021) liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży prowadzonych w ramach sektora publicznego – jedno z kluczowych narzędzi profilaktyki w polityce na rzecz rodziny - wzrosła w regionie o 113 co oznacza w praktyce podwojenie tego zasobu – wzrost ze 122 w roku 2012 do 235 w 2021 roku. Oznacza to wzrost liczby miejsc świadczenia usług przez te placówki z 5 394 do 8 426 oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży objętych wsparciem z ponad 7,3 tys. do 9 709”[6]. Jednocześnie diagnozuje się ciągle niedostateczny jeszcze dostęp do oferty wsparcia dzieci i młodzieży świadczonego przez placówki wsparcia dziennego, bowiem mimo niewątpliwie korzystnych zmian w tym względzie „na terenie około 85 małopolskich gmin brak jest oferty PWD działających w ramach sektora publicznego (uwzględniając PWD prowadzone poza sektorem publicznym odsetek gmin na których nie funkcjonuje tego typu oferta jest niższy o około 20%)”[7]. Tym samym w programie tym w perspektywie 2030 roku zakłada się osiągnięcie stanu, w którym na terenie każdej gminy w Małopolsce funkcjonuje minimum jedna placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży przy stałym wzroście w toku tego procesu odsetka gmin, na terenie których funkcjonują placówki wsparcia dziennego. Tym samym istotnym celem konkursów w ramach FEM 2021-2027 jest podniesienie dostępu do oferty PWD na obszarze białych plam (gminy pozbawione oferty).

[5] Strategia Rozwoju Województwa. Małopolska 2030. CZĘŚĆ II. STRATEGIA, s. 14

[6] Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji województwa małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030, Kraków 2023, s. 18

[7] Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji województwa małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030, Kraków 2023, s. 16

Wypracowany model służyć ma zatem przede wszystkim Beneficjentom Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 tworzącym w regionie przy wsparciu środków UE placówki wsparcia dziennego, zdefiniowane w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Opisywane rozwiązania mają jednak charakter uniwersalny – dotyczą placówek, które mogą być prowadzone/organizowane/zlecane przez różne podmioty, w tym publiczne, zaangażowane w działalność społeczną, chcące budować w Małopolsce usługę społeczną będącą oparciem dla rodzin, dzieci i młodzieży. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w oparciu o środki europejskie, budżety własne samorządów lokalnych, budżety organizacji pozarządowych, montaż w/w środków i wszelkie inne dostępne źródła finansowania tego typu usług, w tym w oparciu o partycypację usługobiorców w kosztach otrzymywanych usług społecznych.

Model prowadzenia placówek wsparcia dziennego na terenie Małopolski określa m.in. cele działalności placówek; charakterystykę odbiorców wsparcia; kluczowe elementy oferty jaką powinny dysponować placówki w regionie; kluczowe zasady, którymi powinny się kierować placówki w swej działalności, w tym dotyczące modelu współpracy w ramach lokalnego systemu wsparcia rodziny; opis działań nakierowanych na wsparcie personelu. Dodatkowo w rozdziale „Warto wiedzieć" zwarte są opisy dobrych praktyk mogące stanowić inspirację zarówno dla podmiotów uruchamiających nową placówkę, jak i planujących rozszerzenie dotychczasowej oferty.

W przypadku finansowania placówek wsparcia dziennego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 należy uwzględnić zasady wynikające z „Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027" oraz stosować się do przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.

2. Cele placówki

Celem działalności placówki wsparcia dziennego jest wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem, przede wszystkim wspieranie rozwoju młodych ludzi, wyrównywanie zdiagnozowanych deficytów oraz oddziaływanie na środowisko młodego człowieka, w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym.

Tym samym placówka wsparcia dziennego zwłaszcza:

- odpowiada na potrzeby dzieci i młodzieży
- pomaga w wychowaniu i opiece
- umożliwia rozwijanie zainteresowań, talentów, predyspozycji, pasji
- wspiera rozwój osobisty, kształtuje osobowość

- buduje poczucie własnej wartości
- wzmacnia motywację do działania
- stymuluje rozwój społeczny dzieci i młodzieży
- pozwala nabywać kompetencje przyszłości
- uczy funkcjonowania w różnych sytuacjach społecznych, rodzinnych, rówieśniczych
- ogranicza wyuczoną bezradność
- kompensuje zdiagnozowane deficyty rozwojowe
- wyrównuje szanse w dostępie do dóbr i usług
- kształtuje zachowania prozdrowotne.

3. Charakterystyka odbiorców wsparcia - adresaci placówki

Wsparcie powinno być zindywidualizowane, elastyczne, świadczone lokalnie, jak najbliżej miejsca zamieszkania rodziny i dziecka przy zachowaniu właściwej koordynacji działań i wymiany informacji na danym terenie (ważnej dla systemowości i kompleksowości wsparcia oraz standaryzacji pomocy).

Przesłankami przyznania pomocy w placówce wsparcia dziennego powinny być w szczególności sytuacje gdy, dziecko i/lub rodzinę dotykają poniższe problemy:

- deficyty emocjonalne i miłości w rodzinie
- sprawianie problemów wychowawczych
- brak wzorców i systemu wartości w rodzinie
- bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- niski status ekonomiczno-społeczny rodziny
- problemy socjalne i materialne rodziny
- inne problemy w rodzinie (w tym np. alkoholizm, przemoc, problemy w zakresie zdrowia psychicznego)
- deficyty edukacyjne dzieci
- specjalne potrzeby edukacyjne i społeczne dzieci, w tym niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży lub zagrożenie niedostosowaniem
- inne deficyty dzieci i młodzieży, także głębokie wynikające np. z choroby, niepełnosprawności czy uzależnień
- zamieszkiwanie na obszarze zdegradowanym.

Uczestnicy placówki mogą tworzyć samorząd dzieci i młodzieży, który reprezentuje interesy ogółu uczestników, a do jego kompetencji może należeć:

- współtworzenie zasad obowiązujących w placówce,
- inicjowanie i organizowanie spotkań społeczności placówki służących przekazywaniu wniosków na temat funkcjonowania i organizacji placówki, współuczestnictwa wychowanków placówki w tworzeniu oferty zajęć, systemu kar i nagród, systemu zasad obowiązujących w placówce,

- dbałość o integrację wychowanków placówki poprzez organizowanie wraz z kadrą wydarzeń i uroczystości okolicznościowych,
- wzmacnianie postaw pozytywnych społecznie poprzez m.in organizację dyżurów, pomoc w zajęciach, udział/organizację akcji społecznych.

Angażowanie dzieci i młodzieży w życie placówki, np. w postaci samorządu uczy podejmowania decyzji, dokonywania wyborów i ponoszenia odpowiedzialności za nie, funkcjonowania w grupie i prawidłowych relacji, stwarza przestrzeń do uznawania podmiotowości młodego człowieka i traktowania go z szacunkiem, a poprzez to sprzyja budowaniu poczucia własnej wartości i życiowej zaradności, co jest istotne w kompensowaniu deficytów będących wynikiem sytuacji środowiskowej, rodzinnej, szkolnej. Samorząd nie powinien stanowić części struktury hierarchicznej w placówce, a raczej płaszczyznę budowania naturalnych wzorców rówieśniczych. Szczegółowy sposób organizacji samorządu określać może regulamin lub inny wewnętrzny akt normatywny placówki.

Dla powodzenia projektowanego wsparcia kluczowe jest **budowanie szerokiego systemu docierania do dzieci, młodzieży, ich rodzin wymagających objęcia oddziaływaniem placówki wsparcia dziennego**. W szczególności ważne jest dotarcie do tych, którzy nie posiadają informacji, motywacji czy kompetencji umożliwiających nawiązanie współpracy z placówką lub sytuacja w jakiej się znajdują im to uniemożliwia. **Rekomendowane „ścieżki" docierania do dzieci, młodzieży, rodzin** przeżywających trudności powinny zmierzać co najmniej w kierunku gminnych ośrodków pomocy społecznej (przede wszystkim pracowników socjalnych, asystentów rodziny), powiatowych centrów pomocy rodzinie, szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka działających w systemie oświaty, zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, gminnych komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodków interwencji kryzysowej, sądów rodzinnych, kuratorów. Wartościowym sposobem rekrutacji jest bezpośrednie docieranie kadry placówki, ale też wychowanków najbardziej zakorzenionych w społeczności placówki do dzieci i młodzieży poprzez kontakt w ich własnym środowisku lokalnym np. na osiedlach, placach zabaw, boiskach czy poprzez organizację zdarzeń otwartych, eventów, koncertów, turniejów sportowych itp.

Ważne jest także **uruchamianie stron internetowych placówek, profili w mediach społecznościowych** czy udostępnianie informacji o nich w sieci w inny sposób. Informacje o działalności placówek powinny w szczególności skutkować zwiększeniem ich rozpoznawalności, ale także zachęceniem do korzystania z ich oferty oraz zwiększeniem zaufania do nich.

Rekrutacja do udziału w zajęciach placówki wsparcia dziennego powinna być prowadzona

w sposób ciągły, przy zachowaniu możliwości stosowania wymaganych preferencji[8].

4. Zakres realizowanych oddziaływań – oferta placówki

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Oferta usług świadczonych przez placówkę obejmuje:

- w przypadku placówek prowadzonych **w formie opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych:
  - opiekę i wychowanie,
  - pomoc w nauce,
  - organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- w przypadku placówek prowadzonych **w formie specjalistycznej**, w szczególności:
  - organizację zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych,
  - realizację indywidualnych programów korekcyjnych, psychokorekcyjnych i psychoprofilaktycznych, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczna i socjoterapię;
- w przypadku placówek prowadzonych **w formie pracy podwórkowej**:
  - realizację działań animacyjnych i socjoterapeutycznych.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona **w połączonych formach**.

O szczegółowych elementach oferty placówki przesądza charakterystyka jej adresatów - potrzeb, problemów i możliwości dzieci i młodzieży korzystających z placówki oraz ich rodzin.

Współcześnie w dobie Internetu, w związku z doświadczeniami czasu pandemii SARS Covid-19 i problemami zdrowia psychicznego, w tym zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży istotne jest **uzupełniające uruchamianie nowych usług, także tych świadczonych na odległość, jak e-zajęcia** umożliwiających także kontynuację oddziaływań opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych w sytuacji fizycznej izolacji, ograniczających ryzyko straty osiągniętych wcześniej efektów i/lub poszerzających krąg odbiorców i oddziaływań placówki.

[8] „W ocenie NIK, w każdej świetlicy, ognisku czy klubie, w przypadku liczby chętnych przewyższającej liczbę miejsc, powinna być prowadzona lista rezerwowa osób starających się o zapisanie do placówki, w celu dotarcia do nich w chwili zwolnienia się miejsca, a także określenia zapotrzebowania na taką formę pomocy dzieciom i ich rodzinom. W sytuacji braku takich danych, władze lokalne nie mają szczegółowego rozeznania odnośnie potrzeb wsparcia rodzin poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, a do świetlic – choćby ze względu na brak możliwości skontaktowania się z ich rodzicami, mogą nie zostać przyjęte dzieci potrzebujące pomocy.”, Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI”, Warszawa 2017 r., s. 20

Do rozważenia jest też **formuła dodatkowego uruchamiania usług w formie „mobilnych placówek/zajęć wyjazdowych”** czyli np. przemieszczanie się animatorów oraz innych specjalistów z cyklicznymi zajęciami wykorzystując infrastrukturę dostępną w terenie, w tym w szczególności na obszarach wiejskich i w innych miejscach, gdzie nie funkcjonują PWD lub jest ich zbyt mało itd.

Równie istotne jest **kształcenie u dzieci i młodzieży kompetencji przyszłości**, takich jak:

- kompetencje poznawcze/kompetencje myślenia – krytyczne, logiczne, analityczne i innowacyjne myślenie,
- aktywne uczenie się, zdolność uczenia się przez całe życie,
- zdolność do rozwiązywania złożonych problemów,
- umiejętność korzystania z nowych technologii i ich projektowania,
- kompetencje społeczne związane z funkcjonowaniem w grupie np. inteligencja emocjonalna, komunikacja interpersonalna, zdolność nawiązywania relacji z innymi ludźmi, przywództwo.

Rekomenduje się model działania placówki wsparcia dziennego oparty w szczególności o następujące zasady:

1. maksymalna indywidualizacja wsparcia
2. cykliczna ocena (ewaluacja) postępów w realizacji indywidualnych planów wsparcia i oparte o nią odpowiednie modyfikacje planu
3. interdyscyplinarność działania - wielofunkcyjna lokalna współpraca specjalistów i instytucji
4. usługi zorientowane na rodzinę - stała praca z rodzinami (opiekunami) dzieci i młodzieży
5. obowiązkowe, systematyczne uczestnictwo dzieci i młodzieży w zajęciach placówki (nie dotyczy placówek prowadzonych w formie pracy podwórkowej)
6. systematyczność uczestnictwa wychowanków w zajęciach placówki wsparcia dziennego winna być respektowana z poszanowaniem zapisu art. 23 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podmiotowość dziecka i zachowanie jego prawa do sprawczości w zakresie uczestnictwa w zajęciach powinna być wspierana przez narzędzia placówki mobilizujące do systematyczności. Może być to ujęte zapisami w regulaminie organizacyjnym placówki bądź opracowanym systemie motywacyjnym (wspólnie z wychowankami). Powyższe ma szczególne uzasadnienie w sytuacji braku należytej frekwencji, która może świadczyć o nieskutecznych metodach pracy i zwiększać ryzyko małej efektywności podejmowanych działań
7. współtworzenie placówki przez jej uczestników (współplanowanie, współrealizacja, współodpowiedzialność)
8. tworzenie oferty dla starszej młodzieży oraz uruchamianie działań w formie pracy podwórkowej
9. rozwijanie kompetencji przyszłości u dzieci i młodzieży
10. wzmacnianie potencjałów dzieci i młodzieży

11. nowe technologie i Internet jako miejsce kreacji młodych (umiejętne wykorzystanie Internetu i mediów społecznościowych do edukacji kreatywnej)
12. działanie poprzez projekty - kreowanie rzeczywistości poprzez samodoświadczenie i pasję (w szczególności z udziałem starszych uczestników placówek)
13. organizowanie doświadczeń w nowych sytuacjach społecznych, szczególnie rozbudzających aspiracje
14. wyrównywanie deficytów rozwojowych dzieci
15. działanie oparte o model przywództwa (lider) i odejście od schematów hierarchicznych (szkolnych)
16. organizowanie wolontariatu na rzecz społeczności lokalnej i korzystanie z wolontariatu, w tym wolontariatu seniorów (wzorce)
17. uzupełniające uruchamianie nowych usług, jak e-zajęcia, e-świetlice umożliwiających kontynuację odziaływań opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych w sytuacji fizycznej izolacji, ograniczających ryzyko straty osiągniętych wcześniej efektów lub wystąpienia problemów.

4.1 Praca w oparciu o indywidualne plany wsparcia

Placówka wsparcia dziennego niezależnie od formy (opiekuńcza, specjalistyczna, pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę) realizuje opiekę, wychowanie lub/i oddziaływania specjalistyczne wobec dzieci i młodzieży korzystających z placówki, a także pracę z rodziną w oparciu o **spisane indywidualne plany wsparcia, dostępne całemu zespołowi placówki, jak i (w odpowiedniej wersji czy formie) użytkownikom i ich rodzinom/opiekunom**.

W celu ich określenia oraz ustalenia zakresu oddziaływań wobec uczestników placówki i ich rodzin warto powołać zespoły o charakterze interdyscyplinarnym (szczególnie w placówkach specjalistycznych i w odniesieniu do dzieci o szczególnych trudnościach, gdzie konieczne jest pozyskanie do współpracy osób o wysokich kompetencjach, w tym diagnostycznych – np. psychologa, seksuologa, psychodietetyka). W skład zespołu o charakterze interdyscyplinarnym wchodzić powinni w szczególności wszyscy pracownicy merytoryczni placówki wsparcia dziennego różnych profesji i stanowisk, bezpośrednio zaangażowani w pracę z danym uczestnikiem placówki – wychowawca, pedagog, instruktor zajęć, osoby prowadzące terapię np. psycholog, logopeda, socjoterapeuta itp. W przypadku braku osób o potrzebnym przygotowaniu zawodowym zatrudnionych w placówce rekomenduje się nawiązanie stałej współpracy w tym względzie (w szczególności dotyczy placówek specjalistycznych) np. z psychologiem czy logopedą z właściwej miejscowo poradni psychologiczno-pedagogicznej czy pedagogiem szkolnym. Równie istotne jest włączanie w pracę zespołów tworzących i realizujących indywidualne plany wsparcia lub we współpracę w ogóle dla budowania oferty PWD, przedstawicieli innych instytucji tworzących lokalny system wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży (po przeprowadzeniu rozpoznania jakich interesariuszy mamy do pomocy w lokalnym środowisku). W szczególności jest to istotne, gdy dziecko lub rodzina

objęci są oddziaływaniem innych podmiotów (lub diagnoza wykazała konieczność tego typu wsparcia), w tym takich jak: ośrodki pomocy społecznej, a w nich asystenci rodziny, pracownicy socjalni; przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie; poradni psychologiczno-pedagogicznych; zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka organizowanych przez placówki edukacyjne na mocy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci.

Należy jednak podkreślić, że pracując z rodziną poprzez zespoły o charakterze interdyscyplinarnym w pierwszej kolejności pracownicy placówek winni współpracować z asystentami rodziny (to właśnie asystent rodziny jest uprawniony do współpracy z podmiotami, które działają na rzecz dziecka i rodziny i w związku z tym ma prawo do pozyskiwania informacji na temat danej rodziny - stanowią o tym zapisy art. 15 i art. 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) **oraz mieć na uwadze przepisy o ochronie danych osobowych lub pozyskiwać informacje dotyczące dzieci, młodzieży i ich rodzin za zgodą rodziny lub z jej udziałem.** Z uwagi na fakt, że takie zespoły nie mają umocowania prawnego, osoby nieuprawnione, nie będące pracownikami PWD nie będą mogły przekazywać informacji o dziecku/rodzinie z uwagi na ochronę danych osobowych. Tym samym ważne dla skuteczności realizowanego wsparcia jest **podejmowanie prób zastosowania podejścia: jedna rodzina, jeden plan, jeden koordynator oraz wymiana informacji i zasobów.**

Do rozważenia jest zintegrowanie systemu zarządzania placówkami wsparcia dziennego na danym terenie. Współpracujące ze sobą placówki wymieniają się między sobą poszczególnymi pracownikami o specjalistycznych kwalifikacjach, co powoduje, że są oni dostępni dla większej liczby podopiecznych, a współpracujące instytucje mogą się dzielić kosztami zatrudnienia.

Do podstawowych zadań zespołów o charakterze interdyscyplinarnym może należeć:

- opracowywanie diagnozy potrzeb i możliwości psychofizycznych uczestników, w tym diagnozy sytuacji problemowej, potencjału, predyspozycji, potrzeb dziecka oraz jego rodziny (w tym diagnozy pogłębionej w przypadku dzieci korzystających ze specjalistycznych placówek wsparcia dziennego przychodzących
  do placówki z większymi deficytami i niedostosowaniem),
- opracowywanie indywidualnych planów wsparcia - ustalenie form i metod pracy
  z uczestnikami placówki i ich rodzinami,
- okresowa ocena postępów w pracy z dzieckiem (szczególnie ważna w placówkach specjalistycznych) i modyfikacja indywidualnych planów wsparcia (ewaluacja)[9].

[9] Dokonywanie ocen będzie łatwiejsze jeśli precyzyjnie określi się cele pracy z dzieckiem oraz wskaźniki osiągnięcia tych celów.

Indywidualny plan wsparcia opracowuje się z udziałem uczestnika placówki (tu ważne jest regularne podsumowywanie osiągnięć) i jego rodziny lub opiekunów, jeżeli tylko udział ten jest możliwy, w tym ze względu na gotowość do uczestnictwa w nim. Rekomenduje się pracę z całą rodziną uczestnika placówki (rodzeństwem, dziadkami, innymi osobami z najbliższego otoczenia rodzinnego młodego człowieka, w tym w szczególności z osobami wspólnie zamieszkującymi), a nie tylko np. z dzieckiem i jednym z rodziców.

Dokument sporządza się w okresie do 30 dni od dnia przyjęcia do placówki, a opracowuje na podstawie:

- informacji zawartych w rozmowie rozpoznającej sytuację osoby przyjmowanej do placówki i jej rodziny,
- dokumentacji uczestnika,
- opinii zatrudnionych w placówce specjalistów,
- oraz ewentualnej opinii zewnętrznych konsultantów/instytucji współpracujących
  w ramach zespołu o charakterze interdyscyplinarnym np. pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej, asystenta rodziny, logopedy, psychologa, psychiatry, pedagoga, doradcy zawodowego.

W celu realizacji indywidualnych planów wsparcia istotne jest stałe, regularne uczestnictwo dzieci i młodzieży w zajęciach placówki oraz zaplanowanych terapiach (nie dotyczy placówek prowadzonych w formie pracy podwórkowej) oraz ciągła praca z rodziną.

O sformalizowaniu takiego obowiązku należy pamiętać w procesie rekrutacji uczestnika placówki.

W indywidualnych planach wsparcia określa się działania krótkoterminowe i długoterminowe do realizacji i modyfikuje się je w zależności od zmieniającej się sytuacji uczestnika placówki i jego rodziny. **Nie rzadziej niż co pół roku następuje podsumowanie i ocena sposobu ich realizacji** poprzez analizę:

- oddziaływań podejmowanych wobec uczestnika,
- podejmowanych działań wobec rodziny lub opiekunów uczestnika,
- osiągnięć uczestników.

W celu dokumentowania oddziaływań w placówce prowadzi się dokumentację wspólną oraz indywidualną każdego uczestnika.

Dokumentacja zbiorowa (wspólna) zawiera np.:

- dokumenty dotyczące korzystania z placówki m.in. listy obecności,
- dokumenty dotyczące przyjętych form i metod pracy terapeutycznej i innych oddziaływań np. dzienniki zajęć.

Dokumentację indywidualną stanowią np. spisane rozmowy rozpoznające sytuację młodego człowieka i jego rodziny, dokumenty związane ze stanem zdrowia uczestnika, indywidualny plan wsparcia, opinie i notatki pracowników z postępów w realizacji indywidualnych planów wsparcia np. prowadzone w formie dziennika

obserwacji (rekomendowany).

4.2 Równoległa praca z dzieckiem oraz rodziną

Placówki wsparcia dziennego swoją pracę koncentrują wokół odziaływań wobec dzieci i młodzieży. Dla wzmocnienia pracy z młodymi ludźmi, większej trafności i skuteczności oddziaływań placówki powinny równolegle budować relacje z rodzinami/opiekunami uczestników placówki, bowiem praca z dzieckiem jest możliwa tylko przy współpracy z rodziną, w której dziecko się wychowuje. **Równoległa, stała praca z rodziną** jest szczególnie istotna w przypadku młodszych użytkowników placówek, mniej priorytetowe jest włączanie w życie placówki czy w pracę na jej rzecz, udzielanie wsparcia w zakresie podnoszenia kompetencji wychowawczych rodziców/opiekunów młodzieży szkół ponadpodstawowych, niemniej jednak istotne jest, aby pracownicy posiadali kontakt do opiekuna oraz utrzymywali z nim kontakt np. telefoniczny w istotnych sprawach.

Wartościowe schematy pracy z rodzinami, możliwe do wykorzystania w małopolskich PWD i rekomendowane, określają Standardy programowe funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na terenie M. St. Warszawy - obszerne opracowanie określające normy dla PWD funkcjonujących w Stolicy pracę z rodziną opierają o 4 podstawowe kroki (zasady):

1/ Pierwszym, koniecznym krokiem jest poznanie rodziców/opiekunów dziecka. Dobrym pretekstem do nawiązania relacji i **zbudowania zaufania** do placówki i jej kadry są sprawy formalno-organizacyjne takie, jak: przekazanie zasad pracy placówki czy godzin, terminów zajęć, wypełnienie formularza uczestnictwa, zebranie danych kontaktowych, otrzymanie zgody na uczestnictwo dziecka w wycieczce, przekazywanie zaproszeń na wydarzenia otwarte organizowane przez PWD. Zbudowanie dobrej relacji z rodziną (umożliwiającej później stały kontakt oraz otrzymanie wglądu w sytuację rodziny) jest kluczem do dalszej pracy z dzieckiem.

2/ Kolejnym ważnym obszarem we współpracy z rodzinami jest **pozyskanie informacji ważnych dla diagnozy** sytuacji dziecka, w tym rodzinnej, niezbędnych do tworzenia i realizacji indywidualnych planów wsparcia. Pozyskanie takich informacji jest możliwe tylko po uprzednim zbudowaniu zaufania rodziców/opiekunów do placówki (co najmniej na podstawowym poziomie) opisanym w pierwszym kroku pracy z rodziną uczestników. Rodzina, w tym w szczególności rodzice/ opiekunowie, ale też wspólnie zamieszkujący krewni np. dziadkowie są niezwykle cennym źródłem informacji służących do stworzenia rzetelnej diagnozy uczestnika PWD. Opiekunowie mogą również przekazać kontakty do innych instytucji wspierających, które pracują z rodziną, co jest kluczowe dla interdyscyplinarnej, skoordynowanej pracy z rodzinami w ramach placówki. Istotne jest regularne odnawianie stawianej diagnozy. Możliwy jest kontakt z rodziną w placówce lub bezpośredni w domu uczestnika placówki. Wśród potencjalnych sposobów pozyskania informacji do diagnozy wymienia się: obserwację relacji rodzic – dziecko; wypełnienie wcześniej przygotowanego kwestionariusza; rozmowę o sytuacji życiowej dziecka i rodziny.

3/ Kolejnymi obszarami stałej pracy placówki wsparcia dziennego z rodziną uczestników jest **doskonalenie kompetencji wychowawczych rodziców/ opiekunów oraz wspieranie rodzin w sprawach o kluczowym znaczeniu** dla poprawy sytuacji dziecka. Pozwala to intensyfikować oddziaływania placówki oraz utrwalać zmiany, które dokonały się w dziecku.

Rozwijanie kompetencji wychowawczych może dokonywać się poprzez organizowanie spotkań, warsztatów i konsultacji ze specjalistami, prowadzenie grup wsparcia, prowadzenie zajęć o charakterze szkoły dla rodziców oraz w sposób mniej formalny np. podczas rozmów z pracownikami placówki czy wspólnych działań na rzecz placówki.

Według standardu warszawskiego przykładem działań wspierających rodziny w sytuacjach trudnych dla poprawy sytuacji dziecka może być pomoc rodzicowi w przyznaniu alimentów czy pomoc w odseparowaniu osoby stosującej przemoc. Jednakże w tych sytuacjach rekomenduje się raczej nawiązanie współpracy z instytucjami właściwymi, tworzącymi lokalny system wsparcia rodziny, współpracującymi z placówką w celu „przekazania" problemu rodziny i nawiązania kontaktu rodziny z daną instytucją (zamiast tzw. nieformalnej pracy socjalnej).

4/ Kolejnym obszarem pracy z rodziną jest **włączanie rodzin w życie placówki** i praca rodziny na rzecz placówki. Działanie to jest nakierowane między innymi na: poprawę relacji między dziećmi a rodzicami/opiekunami poprzez wspólne aktywności, obserwowanie relacji pomiędzy dzieckiem a rodzicami w bezpośrednich kontaktach (ważne dla wzmacniania diagnozy), wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców/opiekunów poprzez „podglądanie" np. pracy wychowawców i ponownie na budowanie i podtrzymywanie zaufania do placówki.

5. Organizacja pracy placówki

Rekomenduje się, by placówka wsparcia dziennego – w szczególności opiekuńcza i specjalistyczna - funkcjonowała cały rok, co najmniej we wszystkie dni robocze **w godzinach wynikających z potrzeb i do nich dostosowanych.**

Placówka wsparcia dziennego powinna funkcjonować w sposób adekwatny do potrzeb dzieci i rodzin, w tym także np. w dni wolne, weekendy oraz wieczory jeśli wynika to ze zdiagnozowanych potrzeb i jest to możliwe. „Dłuższy czas pracy świetlic przynosi niewątpliwie większą korzyść dzieciom tam uczęszczającym oraz pozwala na pobyt dzieci w bezpiecznych warunkach i pod fachową opieką aż do powrotu rodziców z pracy. Niejednokrotnie zdarza się także, że ze względu na niewłaściwą atmosferę w domu, dzieci pozostają w świetlicy jak najdłużej, aż do jej zamknięcia"[10]. Godziny działalności placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej z oczywistych względów muszą być bardziej elastyczne.

[10] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 19

Mimo, że placówka wsparcia dziennego nie powinna przejmować obowiązków rodziny, a tym samym zagospodarowywać podopiecznym całego ich wolnego czasu, istnieje potrzeba odpowiedniego regulowania czasu pracy placówek, zarówno w roku szkolnym, jak i w okresie wakacyjnym, przede wszystkim z potrzeby **dostosowania oferty PWD do dzieci w różnych grupach wiekowych** np. o różnych porach kończących zajęcia szkolne (np. w celu umożliwienia korzystania z oferty placówki młodszym dzieciom, które z reguły kończą lekcje wcześniej niż starsze dzieci i młodzież).

Według NIK „Część dzieci potrzebujących wsparcia nie korzysta z pomocy świetlic i ognisk z powodu braku możliwości dojazdu. Spośród 23 gmin, gdzie prowadzono kontrolę, tylko w dwóch – Bełchatowie i Brwinowie zapewniono dzieciom i młodzieży bezpłatny transport. W pozostałych gminach dzieci nie miały takiej możliwości i częstokroć z powodu oddalenia placówki od szkoły lub miejsca zamieszkania nie korzystały z zajęć oferowanych przez istniejące w ich gminie świetlice."[11] Problem ten może dotyczyć placówek na terenach wiejskich lub na obszarach o dużych odległościach pomiędzy miejscowościami. Rekomenduje się rozważenie potrzeby i możliwości dowozu uczestników do i z placówki. Dowóz może być realizowany w ramach usług świadczonych przez placówkę lub zlecany/organizowany przez podmioty zewnętrzne. Placówka może ustalić w dokumentach wewnętrznych zasady korzystania z usług dowozu zgodnie z zapotrzebowaniem. **Organizacja transportu umożliwiłaby skorzystanie większej liczbie dzieci i młodzieży ze wsparcia oferowanego przez placówki.**

Standardy lokalowe placówek wsparcia dziennego reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego. W w/w Ustawie czytamy między innymi (Art. 18b):

1. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w lokalu, który spełnia wymagania lokalowe i sanitarne zawarte w przepisach wydanych na podstawie ust. 3.
2. Spełnienie wymagań, o których mowa w ust. 1, potwierdza się pozytywną opinią komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej oraz pozytywną opinią właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydanymi w drodze decyzji administracyjnej.
3. Minister właściwy do spraw rodziny w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wymagania lokalowe i sanitarne, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego, uwzględniając konieczność zapewnienia odpowiedniej jakości opieki

[11] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 19

sprawowanej nad dziećmi i warunków ochrony przeciwpożarowej oraz liczbę dzieci, nad którymi jest sprawowana opieka.

4. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Rekomenduje się oferowanie uczestnikom placówki minimum jednego posiłku dziennie dostosowanego do pory dnia i czasu przebywania dziecka w placówce[12].

6. Realizacja obowiązków informacyjnych

Placówka wsparcia dziennego utworzona ze środków Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 jest zobowiązana do realizacji obowiązku informacyjnego, tj. do poinformowania Instytucji Pośredniczącej Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie oraz właściwego miejscowo ośrodka pomocy społecznej/centrum usług społecznych gminy, w której prowadzi działalność, a w przypadku placówek o zasięgu ponadgminnym do poinformowania każdego ośrodka pomocy społecznej/centrum usług społecznych gmin obszaru objętego oddziaływaniami placówki, o:

1. Nazwie i adresie placówki,
2. Formie placówki,
3. Nazwie podmiotu prowadzącego oraz jego danych teleadresowych,
4. Liczbie miejsc w placówce,
5. Liczbie osób objętych wsparciem w roku poprzedzającym złożenie informacji.

Informacja winna być złożona pisemnie w terminie 1 miesiąca od rozpoczęcia działalności, a następnie w terminie do 30 stycznia każdego roku kalendarzowego, w którym działalność jest prowadzona.

Pamiętać należy także o realizacji obowiązków sprawozdawczych do właściwych instytucji.

7. Kadra oraz jej kwalifikacje

Prawidłową i efektywną realizację odziaływań wobec dzieci, młodzieży i ich rodzin prowadzonych w placówce wsparcia dziennego warunkuje zatrudnienie odpowiedniej kadry.

---

[12] „Niemal wszystkie skontrolowane świetlice i ogniska, pomimo braku obowiązku wynikającego z ustawy o wspieraniu rodziny, prowadziły dożywianie dzieci – trudno o efekty w pracy z dzieckiem, gdy jest ono głodne.” (…) W 15 skontrolowanych placówkach dzieci mogły zjeść podwieczorki, które samodzielnie przygotowywały w ramach warsztatów kulinarnych, w sześciu natomiast otrzymywały ciepłe posiłki.

W ocenie NIK dożywianie dzieci powinno być prowadzone w każdej świetlicy czy ognisku, gdyż większość dzieci tam uczęszczających pochodzi z rodzin mających problemy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb ich członków., Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI”, Warszawa 2017 r., S. 14

Skład personelu zatrudnionego w placówce winien być dostosowany do liczby i potrzeb uczestników placówki. Personel w swojej pracy powinien:

- dbać o wysoką jakość i skuteczność świadczonych usług
- kierować się zasadą dobra uczestników i ich rodzin
- kierować się zasadą poszanowania godności uczestników
- współpracować z rodziną, instytucjami i organizacjami społecznymi.

Personel merytoryczny placówki w zależności od potrzeb stanowią między innymi[13]:

- wychowawca
- pedagog, w tym także pedagog ulicy
- psycholog
- logopeda, arteterapeuta, socjoterapeuta, instruktorzy zajęć edukacyjnych, muzycznych, artystycznych, sportowych, informatycznych i inni terapeuci
- opiekun dziecięcy
- wolontariusze.

W celu realizacji ścieżki szkoleniowej pracowników placówek wsparcia dziennego **zaleca się organizację superwizji dla zespołu pracowniczego** (grupy dla kadry kierowniczej, grupy dla pracowników, superwizja indywidualna, superwizja grupowa), w szczególności dla pracowników placówek specjalistycznych. Możliwe jest organizowanie superwizji łączonej np. dla zespołów kilku placówek np. powiatowych placówek wsparcia dziennego z terenu danego powiatu czy placówek współpracujących (superwizja „dla zawodu").

Do rozważenia jest także organizacja superwizji dla zespołów o charakterze interdyscyplinarnym w celu budowania więzi w tych grupach, udoskonalania przepływu informacji pomiędzy instytucjami, których przedstawiciele są zaangażowani w prace zespołu.

Superwizję można określić mianem metody wspomagania, kształcenia i kontrolowania stosowaną w służbach społecznych dla poprawy jakości ich pracy. Do najważniejszych funkcji superwizji należy:

- ➔ poszerzanie wiedzy pracowników i doskonalenie ich umiejętności zawodowych
- ➔ poprawa bieżących efektów pracy (poradnictwo superwizyjne)
- ➔ systematyczny nadzór nad działalnością pracowników i efektami ich pracy
- ➔ budowanie więzi w zespołach pracowniczych dzięki lepszemu wzajemnemu poznaniu i rozwiązywaniu konfliktów
- ➔ poprawa przepływu informacji, większa skuteczność wewnętrznej komunikacji
  w zespole pracowników
- ➔ wsparcie psychologiczne pracowników zapobiegające wypaleniu zawodowemu.[14]

[13] art. 25 i 26 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa kwalifikacje kadry zatrudnionej w placówce wsparcia dziennego

Definicja superwizji przytoczona powyżej odnosi się do pracy socjalnej, niemniej jednak istotą superwizji jest stały proces konsultacyjny, zachodzący pomiędzy zewnętrznymi superwizorami a pracownikami prowadzącymi bezpośrednią pracę z klientami. Superwizja stanowić może integralną część funkcjonowania placówki dzięki wyznaczeniu formalnego obowiązku takich konsultacji i uwzględnieniu czasu na ich prowadzenie w planach pracy placówki i pracowników.

Superwizja powinna być prowadzona w stałej grupie uczestników i odbywać się regularnie, np. raz w miesiącu przez ok. 2-3 godziny.

Wykonawca superwizji powinien posiadać odpowiednie przygotowanie np. superwizora pracy socjalnej lub superwizora z obszaru psychologii.

Spotkania polegają na przedstawieniu przypadku trudnego kontaktu z uczestnikiem placówki lub rodziną uczestnika. Celem jest rozwiązanie problemu poprzez zewnętrzne spojrzenie na zagadnienie (superwizora), jak i wewnętrzne poszerzenie rozumienia problemu (uczestnicy superwizji), przedefiniowanie problemu i poprzez to odbarczenie osoby superwizowanej.

Wsparcie superwizyjne powinno być udzielane w szczególności osobom pełniącym funkcje terapeuty.

Pewną alternatywą wobec organizowania superwizji, która może również być prowadzona równolegle, są grupy wsparcia oraz szkolenia specjalistyczne dla pracowników placówek.

W rozpoznaniu prowadzonym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w 2019 r. potrzeby kadr małopolskich PWD kształtowały się następująco (najczęstsze wskazania, kolejno wg odsetka wskazań, od 93%-do 80%[15]):

- Uzależnienia behawioralne dzieci i młodzieży (e-uzależnienia np. Internet, gry; hazard), zaburzenia odżywiania i postrzegania swojego ciała, ryzykowne zachowania dzieci i młodzieży – podstawy teoretyczne i praca z młodym człowiekiem
- Budowanie systemu docierania do dzieci, młodzieży i ich rodzin wymagających objęcia oddziaływaniem PWD
- Rozpoznawanie symptomów dziecka krzywdzonego
- Diagnozowanie potrzeb i możliwości uczestnika PWD (metody, narzędzia, dokumentacja)
- Praca z rodziną z problemem uzależnień, zaburzeń zachowania, zaburzeń psychicznych
- Trening zastępowania agresji
- Praca z rodziną uczestnika PWD, w tym budowanie zaufania, pozyskiwanie informacji potrzebnych do diagnozy, doskonalenie kompetencji wychowawczych, wspieranie rodzin w sytuacjach kryzysowych

[14] Jerzy Szmagalski, Superwizja pracy socjalnej. Zastosowania i dylematy, Warszawa 2009

[15] odsetek zainteresowanych, na podstawie 96 wypełnionych ankiet

- Jak budować autorytet wychowawcy
- Kształcenie kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży, w tym: umiejętności uczenia się, inicjatywności i przedsiębiorczości, umiejętności informatycznych i społecznych oraz świadomości i ekspresji kulturalnej
- Zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży, podwójna diagnoza, czynniki ryzyka zaburzeń zachowania – podstawy teoretyczne i praca z młodym człowiekiem
- Mediacje, w tym mediacje rówieśnicze jako sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu
- Aktywne formy wsparcia - praca z dziećmi i młodzieżą poprzez projekty - kreowanie rzeczywistości poprzez samodoświadczenie i pasję
- Komunikacja z dzieckiem w różnym wieku

Ponadto w celu wykorzystania rekomendowanych zasad pracy, w tym: nowych technologii i Internetu (w tym mediów społecznościowych) jako miejsca kreacji młodych, działań poprzez projekty, wprowadzenia systematycznej ewaluacji indywidualnych planów wsparcia, doskonalenia kompetencji przyszłości ważne jest podnoszenie poziomu umiejętności pracowników placówek wsparcia dziennego szczególnie w tych obszarach.

8. Współpraca

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

W wykonywaniu swoich zadań **placówka wsparcia dziennego powinna współpracować także z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej**[16], w tym w szczególności z asystentami rodziny, a także z powiatowym centrum pomocy rodzinie.

W kontekście współpracy ośrodka pomocy społecznej i powiatowego centrum rodzinie z placówką wsparcia dziennego – obok wymiany informacji, współtworzenia zespołów diagnozujących sytuację dziecka i rodziny, realizujących i ewaluujących indywidualne plany wsparcia – celowe byłoby organizowanie przez te jednostki szkolenia i doskonalenia zawodowego dla kadr placówek, w tym organizowanie doradztwa metodycznego w miarę lokalnego potencjału i możliwości.
W celu wymiany informacji i lokalnych zasobów - ustalenia zakresu oddziaływań wobec uczestników placówki i ich rodzin, realizacji i oceny indywidualnych planów wsparcia uczestników - **placówka wsparcia dziennego tworzy interdyscyplinarną**

[16] „W ustawie nie przewidziano obowiązku współpracy placówek z ośrodkami pomocy społecznej, jednak połowa ze skontrolowanych placówek – głównie tych, które były wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi ośrodków pomocy społecznej – taką współpracę prowadziła. Zdaniem NIK, mając na uwadze cel funkcjonowania placówek, którym jest wspieranie rodziny, współpraca taka jest niezbędna. Jak wykazały badania kontrolne, ponad 80% rodzin dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego korzysta z pomocy ośrodków pomocy społecznej. Współpraca taka umożliwiłaby również pozyskiwanie informacji o dzieciach, które już nie uczęszczają do placówek. Informacje takie o swoich wychowankach posiadało tylko sześć skontrolowanych świetlic.” – Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „Wsparcie dzienne dzieci i młodzieży”, Warszawa 2017 r.

sieć współpracy, w szczególności z przedstawicielami tych podmiotów, których wsparciem objęta jest (lub powinna być objęta) rodzina i/lub dziecko i podmiotów dysponujących zasobami, których pozbawiona jest placówka wsparcia dziennego.

Interdyscyplinarną sieć współpracy mogą tworzyć przedstawiciele innych instytucji składających się na lokalny system wsparcia, w tym:

- przedstawiciele innych placówek wsparcia dziennego na danym terenie
- pracownicy socjalni
- asystenci rodziny
- przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie
- pracownicy punktów informacyjno-konsultacyjnych dla osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową
- członkowie gminnych komisji do spraw profilaktyki/ i rozwiązywania problemów alkoholowych
- pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych
- członkowie zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka
- pedagodzy szkolni
- pielęgniarki szkolne
- kuratorzy i sąd rodzinny
- przedstawiciele placówek oświatowo-wychowawczych
- przedstawiciele podmiotów leczniczych
- przedstawiciele instytucji kultury i klubów sportowych
- przedstawiciele organizacji pozarządowych
- przedstawiciele innych instytucji istotnych z perspektywy wsparcia dzieci i rodzin.

9. Warto wiedzieć

DOBRE PRAKTYKI WSKAZANE PRZEZ NAJWYŻSZĄ IZBĘ KONTROLI W INFORMACJI O WYNIKACH KONTROLI „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI"

„**Dobre praktyki – Świetlica Socjoterapeutyczna Brwinów**
Średnio raz na pół roku w sprawie każdego z dzieci zbierał się Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Oceny wpisywano do Karty pobytu, która wypełniana była za każdy miesiąc pobytu dziecka w placówce (jedna karta obejmowała jeden rok) i zawierała ocenione w punktach w skali 0–5 w dziesięciu obszarach rozwoju i funkcjonowania dziecka:

1. Stosunek rodziców (rodziny, opiekunów) do dziecka.
2. Relacje dziecka z rodzicami, rodziną.
3. Funkcjonowanie emocjonalne dziecka.
4. Funkcjonowanie społeczne dziecka w placówce.
5. Funkcjonowanie społeczne dziecka poza placówką.
6. Nauka szkolna i motywacja dziecka.
7. Frekwencja dziecka w szkole.
8. Samodzielność, samoobsługa i higiena osobista dziecka.
9. Stan zdrowia dziecka.
10. Używki (nikotyna, substancje psychoaktywne).

W karcie pobytu wpisywano także ważniejsze wydarzenia w życiu dziecka oraz uwagi wychowawcy"[17].

>**Dobre praktyki – wychowawcy pracujący w placówkach wsparcia dziennego zachęcali podopiecznych do poprawy zachowania, dbali o poczucie ich bezpieczeństwa, organizowali zajęcia terapeutyczne poza placówką.**

- **Grójec:** W placówce odbywały się codzienne spotkania w kręgu „Jak minął dzień", podczas których wychowawcy odbywali indywidualne rozmowy z wychowankami celem rozładowywania napięć emocjonalnych.
- (…)
- (…)
- **Tychy:** Po przyjęciu nowego dziecka, przeprowadzano zajęcia mające na celu wprowadzenie i integrację dziecka w grupie, przydzielano mu z grupy wychowanków „opiekuna wprowadzającego", którego zadaniem było wprowadzenie nowej osoby w zwyczaje panujące w Placówce.
- **Brwinów:** Pracownicy placówki prowadzili cykliczne zajęcia terapeutyczne, skierowane do podmiotów zewnętrznych, zwłaszcza szkół, do których uczęszczają wychowankowie świetlicy. Były to np. zajęcia podnoszące umiejętności społeczne dla dzieci z grup ryzyka, podnoszące samoocenę

[17] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 32

i umiejętność radzenia sobie z emocjami, ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz zajęcia profilaktyczne skierowane do młodzieży gimnazjalnej dotyczące m.in. zjawisk przemocy w rodzinie i grupie rówieśniczej oraz „handlu dziećmi", „dowodu miłości", „sponsoringu."<[18]

„**Dobre praktyki – praca z rodziną dziecka**
Wobec braku chęci współpracy ze strony rodziców, pracownicy pięciu świetlic, w tym dwóch, w których byli zatrudnieni pracownicy socjalni odwiedzali podopiecznych w domach, co można uznać za dobrą praktykę. Takie wizyty pozwoliły wychowawcom poznać rzeczywiste warunki, w jakich na co dzień funkcjonowało dziecka, niejednokrotnie zrozumieć motywy jego postępowania i zachowania, rodzicom zaś pokazać istotność kontaktów z dzieckiem i zachęcić do wspólnego podejmowania działania na rzecz dziecka.

- **Bełchatów:** Placówka współpracowała z rodziną dziecka, opiekunami prawnymi i rodzeństwem dzieci. Wychowawcy samodzielnie odwiedzali środowisko rodzinne każdego dziecka przynajmniej raz w roku, a w wielu przypadkach wizytowaniu środowiska rodzinnego co pół roku.
- **Grójec:** Placówka współpracowała systematycznie z rodzinami swoich podopiecznych (stały kontakt telefoniczny, wizyty domowe, indywidualne spotkania). Częstotliwość tych spotkań była różna w zależności od aktualnej sytuacji danego dziecka (od kilku spotkań, rozmów w miesiącu do jednego spotkania na kwartał). Spotkania te dotyczyły ustalenia wspólnej organizacji procesu wychowania, ujednolicenia sposobu oddziaływań oraz wymagań wobec dziecka, szukania rozwiązań trudnych sytuacji. W trakcie rozmów informowano rodzica o funkcjonowaniu dziecka w placówce, o jego słabych i mocnych stronach. Podczas takich spotkań odbywa się także pedagogizacja rodziców dotycząca współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych (alkohol, nikotyna, dopalacze, narkotyki) oraz prawidłowego rozwoju psychoruchowego dziecka (wskazywanie odpowiednich specjalistów: stomatolog, psychiatra, psycholog). Wychowawcy regularnie przeprowadzali z rodzicami dziecka rozmowy profilaktyczne, ale często także dyscyplinujące, celem uświadomienia rodzicom konieczności ustalenia wspólnych, jednolitych działań na rzecz dziecka.
- (…)
- **Piotrków Tryb.:** Pracownik socjalny wizytował rodziny w miejscu ich zamieszkania, prowadził pracę socjalną z całą rodziną dziecka. Pedagog udzielał konsultacji, omawiał przebieg terapii z dzieckiem, informował rodziców o problemach wychowawczych. Wychowawcy przeprowadzali rozmowy indywidualne i organizowali spotkania grupowe z rodzicami, informowali o efektach terapii dziecka; podejmowali kontakty w przypadku nieobecności dziecka (ustalali przyczynę). Przebieg wizyt i kontaktów, wspólne ustalenia były ewidencjonowane w dokumentach współpracy: kartach współpracy (pracownik

[18] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 33

socjalny i pedagog), arkuszach współpracy i dziennikach zajęć (wychowawcy). Prowadzone były warsztaty i grupa wsparcia dla rodziców.

- **Siemianowice Śl.:** W placówce zatrudniony był pracownik socjalny, który współpracował wyłącznie z rodzicami objętymi wsparciem placówki. Dzięki temu na bieżąco monitorował i konsultował sytuację socjalno-bytową oraz wychowawczą dziecka."[19]

„**Dobre praktyki – monitoring rodzin po zakończeniu uczestnictwa ich dzieci w zajęciach świetlicowych**

- **Międzyzdroje:** W badanej próbie dokumentacji 30 dzieci udział w zajęciach zakończyło 19 z nich, w tym część z powodu ukończenia szkoły podstawowej lub jej zmiany na skutek przeprowadzki do innej miejscowości, inni na wniosek rodzica lub z powodu objęcia dziecka opieką specjalistyczną. Spośród 19 takich rodzin 13 nadal było monitorowanych przez placówkę i OPS, np. matki ukończyły Szkołę dla Rodziców, rodziny były pod opieką asystenta rodziny lub korzystały z pomocy GKRPA (sytuacja w tych rodzinach była monitorowana na bieżąco). Kierownik placówki po zakończeniu uczestnictwa dzieci w zajęciach świetlicowych nadal monitorował sytuację dziecka w rodzinie i funkcjonowanie rodziny, w rozmowach telefonicznych oraz na podstawie informacji pochodzących od pracowników socjalnych i asystentów rodziny.
- **Nidzica:** Sytuacja dzieci, które zakończyły uczęszczanie do placówek wsparcia dziennego była monitorowana zarówno przez wychowawców (m.in. rozmowy z dziećmi, ich rodzicami, pedagogiem szkolnym i specjalistami pracującymi z młodzieżą w ramach Młodzieżowego Klubu Integracji Społecznej), jak również przez pracowników socjalnych (wywiad środowiskowy, obserwacje, rozmowy, konsultacje ze specjalistami).[20]
- (…)

„**Dobre praktyki – szkolenia zapobiegające wypaleniu zawodowemu i szkolenia superwizyjne**

Pięć skontrolowanych placówek zadbało, aby osoby pracujące w świetlicach uczestniczyli w szkoleniach zapobiegających wypaleniu zawodowemu i szkoleniach superwizyjnych.

Szkolenia służące rozwiązaniu trudności merytorycznych i emocjonalnych związanych z wykonywaniem pracy pomagają skutecznie radzić sobie z kryzysem, spadkiem satysfakcji i efektywności w pracy, stresem i wypaleniem zawodowym, co jest szczególnie ważne w przypadku pracy bardzo obciążającej psychicznie. Możliwość skorzystania z superwizji można zaliczyć do dobrych praktyk.

- **Międzyzdroje:** Wychowawcy i specjaliści pracujący w placówce mieli możliwość uczestniczenia w konsultacjach superwizyjnych. Uczestnictwo ograniczone było

[19] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 39-40

[20] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 44-45

dyspozycyjnością i wolnym czasem. Pracownicy sami deklarowali chęć uczestnictwa w takich konsultacjach, w ramach projektu realizowanego od 2013 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego. Konsultacje z pracownikami przeprowadzone były w Międzyzdrojach. W latach 2013–2016 (I półrocze) zorganizowano 32 spotkania superwizyjne, z których skorzystali pracownicy świetlicy.

- **Ogniska Praga i Grochów w Warszawie:** Pracownicy uczestniczyli w szkoleniach podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Ponadto pracownicy placówek mieli możliwość korzystania z poradnictwa mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Raz w miesiącu korzystali z superwizji i grup wsparcia.
- (…)
- **Tychy:** Kierownik placówki i wychowawcy uczestniczyli w szkoleniach superwizyjnych od 2014 r. Szkolenia te finansowane przez miasto, były organizowane dla pracowników z różnych placówek na terenie miasta, oprócz szkoleń grupowych była możliwość skorzystania z superwizji indywidualnej według potrzeb."[21]

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła też dobre praktyki w zakresie monitorowania sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przezywających trudności opiekuńczo-wychowawcze „jak choćby w:

- **Piotrkowie Trybunalskim**, gdzie pracownicy socjalni biorący udział w spotkaniach Rad Osiedli, pozyskiwali informacje o rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
- **Wyszkowie**, gdzie pracownicy socjalni nawiązywali współpracę ze szkołami, np. odwiedzali placówki oświatowe leżące na terenie ich rejonu opiekuńczego, przedstawiali się dyrekcji szkoły, pedagogom i nauczycielom pracującym w danej szkole, w celu pozyskiwania informacji o rodzinach zagrożonych kryzysem wychowawczym lub taki kryzys przeżywających. Takie spotkania organizowane były także z sołtysami i mieszkańcami miejscowości z terenu gminy.
- **Międzyzdrojach**, gdzie w ośrodku pomocy społecznej umieszczona została skrzynka kontaktowa, w której mieszkańcy mogli pozostawić anonimową wiadomość o rodzinie przeżywającej trudności i potrzebującej pomocy."[22]

Otwarte konkursy ofert Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie na prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie podwórkowej.
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie już w 2016 r. ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w postaci prowadzenia placówki wsparcia

[21] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 84

[22] Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r., s. 95

dziennego w formie podwórkowej na terenie dwóch dzielnic miasta - Bieńczyce i Nowa Huta. W kolejnych latach ogłaszane były kolejne konkursy oparte na powyższych założeniach, dla różnych dzielnic Miasta Krakowa. Przykładowo, w 2022 r. w konkursie na prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie podwórkowej w środowisku osób małoletnich zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i demoralizacją w okresie od 1.07.2022 r. do 30.06.2025 r. na terenie Dzielnicy XVI Bieńczyce i Dzielnicy XVIII Nowa Huta w Krakowie, szczegółowe zasady realizacji zadania zobowiązują zleceniobiorców między innymi do:

1. „prowadzenia przez placówkę pracy w formie podwórkowej opartej na założeniach pedagogiki ulicy - mają to być systematyczne działania pedagoga ulicznego w środowisku dzieci spędzających czas na ulicy (streetworking), mające na celu profilaktykę i ograniczenie marginalizacji, charakteryzujące się koniecznością wejścia w przestrzeń życia dziecka i dostosowania się do warunków panujących na ulicy; placówka ma realizować działania animacyjne i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 roku życia; zajęcia w formie podwórkowej mają być prowadzone przez wychowawców w miejscu przebywania dzieci i młodzieży, lub w miejscach użyteczności publicznej jak szkoła, dom kultury i inne, w czasie wolnym od nauki, w wymiarze co najmniej 20 godzin tygodniowo (5 razy w tygodniu po 4 godziny) w okresie od kwietnia do listopada, oraz co najmniej 12 godzin tygodniowo (4 razy w tygodniu po 3 godziny) w okresie od grudnia do marca, tygodniowa liczba godzin pracy pedagogów ulicy może ulec zmniejszeniu wyłącznie w przypadku wystąpienia dni ustawowo wolnych od pracy;
2. prowadzenia zajęć dla uczestników w formie stacjonarnej; placówka stacjonarna ma być usytuowana:
   a) na terenie Dzielnicy XVI Bieńczyce i Dzielnicy XVIII Nowa Huta w Krakowie;
   lub w dzielnicy bezpośrednio sąsiadującej z ww. dzielnicami, przy zapewnieniu bezpośredniego połączenia komunikacyjnego, a wsparcie w formie stacjonarnej ma być dostępne dla uczestników w wymiarze nie mniejszym niż 360 godzin rocznie i nie mniejszym niż 20 godzin miesięcznie; zmniejszenie miesięcznej liczby godzin pracy placówki stacjonarnej może mieć miejsce wyłącznie w przypadku wystąpienia dni ustawowo wolnych od pracy; lokal przeznaczony na prowadzenie zajęć w formie stacjonarnej powinien mieć powierzchnię min. 100 m^2;
   Zleceniobiorca jest zobowiązany do przedstawiania miesięcznych harmonogramów zajęć prowadzonych w placówce stacjonarnej, w terminie minimum 10 dni przed rozpoczęciem zajęć w miesiącu, którego dotyczy harmonogram;
   3) prowadzenie zajęć dla co najmniej 40 uczestników (średniomiesięcznie, w każdym roku realizacji zadania); zajęcia animacyjne i socjoterapeutyczne mogą odbywać się w formie wyjazdowej;
   4) prowadzenia pracy z rodzinami i innymi instytucjami, w tym w szczególności ze szkołą; wychowawcy w pracy z dzieckiem muszą

uwzględnić jego środowisko rodzinne (spotkania z rodzicami, opiekunami, wizyty w jego miejscu zamieszkania, możliwość konsultacji dla rodziców dziecka korzystającego ze wsparcia);

5) opracowania propozycji narzędzia do badania i dokumentowania sytuacji dziecka oraz jego rodziny;
6) prowadzenia ewidencji osób uczęszczających do placówki oraz przekazywania miesięcznych sprawozdań w tym zakresie wg wzoru opracowanego przez Zleceniobiorcę, zaakceptowanego przez Realizatora zadania;
7) prowadzenia dokumentacji działań realizowanych w ramach zadania oraz ewidencji czasu pracy osób pracujących w placówce;
8) ewaluacji prowadzonych działań i przedstawienia przez Zleceniobiorcę dwóch raportów: w 2024 roku wraz ze sprawozdawczością z realizacji zadania za 2023 rok oraz w 2025 roku wraz ze sprawozdaniem całościowym z realizacji zadania.
9) realizacji zadania publicznego zgodnie ze „Standardami realizacji usług publicznych przez organizacje pozarządowe w Gminie Miejskiej Kraków", stanowiącymi załącznik do „Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2019 – 2022" przyjętego uchwałą Rady Miasta Krakowa nr IV/79/19;

3. Podczas realizacji zadania powinna zostać podjęta współpraca z podmiotami działającymi na rzecz osób małoletnich oraz ich rodzin, zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i demoralizacją, w tym w szczególności z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Krakowie w celu wymiany doświadczeń oraz budowania zintegrowanego modelu pracy z zakresu wspierania rodziny."[23]

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY[24]

W 2013 r. m. St. Warszawa zleciło przeprowadzenie ewaluacji pracy placówek wsparcia dziennego działających na terenie miasta. Na podstawie wniosków wynikających z ewaluacji zostały opracowane „Standardy programowe funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na terenie m. St. Warszawy" „rozumiane jako zestaw wskazówek i zasad, norm i procedur służących poprawie funkcjonowania placówek wsparcia dziennego po to, aby bardziej trafnie, skutecznie i efektywnie odpowiadały na potrzeby konkretnych dzieci i rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną. (…) Standardy tworzą ramy porządkujące i stymulujące

[23] Ogłoszenie Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie - Otwarty Konkurs Ofert oraz Nabór Na Członków Komisji Konkursowej na realizację w formie wsparcia zadania publicznego, w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w okresie od 1.07.2022 r. do 30.06.2025 r. Tytuł zadania publicznego: Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej w środowisku osób małoletnich zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i demoralizacją na terenie Dzielnicy XVI Bieńczyce i Dzielnicy XVIII Nowa Huta w Krakowie.

[24] Standardy programowe funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na terenie m.st. Warszawy (https://warszawarodzinna.um.warszawa.pl/sites/warszawarodzinna.um.warszawa.pl/files/standardy_programowe_pwd.pdf)

rozwój placówek; są na tyle ogólne, że pozostawiają przestrzeń do podejmowania działań niestandardowych, autorskich, innowacyjnych. Standardy odnoszą się do procesów, które mają wspierać dobre praktyki już obecne w placówkach oraz dawać początek pozytywnym przemianom". Co więcej, po wdrożeniu standardów w pracę placówek wsparcia dziennego w 2016 roku przeprowadzono ocenę stopnia ich spełniania.

Standardy zostały opracowane dla siedmiu obszarów funkcjonowania placówek wsparcia dziennego:

1. filozofia działania
2. oferta programowa
3. cykl pracy z dziećmi i młodzieżą
4. współpraca między instytucjami
5. współpraca z rodziną
6. kadry
7. rozwój instytucjonalny.

W każdym z obszarów zostały opracowane wytyczne dla 6 typów placówek wyróżnionych przez autorów opracowania. Ów podział placówek został dokonany na bazie typów placówek wsparcia dziennego wyróżnionych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (opiekuńczo - wychowawczej; specjalistycznej; pracy podwórkowej oraz form połączonych). Wiodącym kryterium podziału placówek w Warszawie byli jej adresaci, dlatego w ramach głównego podziału funkcjonujące tu placówki podzielono na:

- placówki opiekuńcze – dedykowane dzieciom (głównie w wieku 6 - 16 lat), w tym z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym (zazwyczaj korzystającym z pomocy społecznej), z deficytami edukacyjnymi, niedostosowanym społecznie w nieznacznym stopniu, nie sprawiającym większych problemów wychowawczych;
- placówki specjalistyczne – kierowane do dzieci (głównie w wieku 6 – 16 lat), w tym
  z rodzin niskim statusie społeczno-ekonomicznym (zazwyczaj korzystających z pomocy społecznej), z deficytami edukacyjnymi, w wysokim stopniu niedostosowanym społecznie, sprawiającym poważne problemy wychowawcze;
- placówki dedykowane/ wysokospecjalistyczne – przeznaczone dla dzieci i młodzieży, w tym z głębokimi deficytami w ściśle określonym obszarze np. młodzież uzależniona, dzieci niepełnosprawne intelektualnie/ ruchowo, młodzież w wysokim stopniu niedostosowana społecznie. Uczestnicy pochodzący z rodzin o różnym statusie społeczno-ekonomicznym;
- kluby młodzieżowe – skierowane do młodzieży (w wieku gimnazjalnym i starszej: 15 - 24 lata), w tym z rodzin o różnym statusie społeczno-ekonomicznym, niedostosowanej społecznie lub zagrożonej niedostosowaniem, z deficytami edukacyjnymi;
- placówki stacjonarno-podwórkowe – przeznaczone dla dzieci i młodzieży (głównie

w wieku 6 - 16 lat), w tym z rodzin niskim statusie społeczno-ekonomicznym (zazwyczaj korzystających z pomocy społecznej), zamieszkujących tereny zagrożone wykluczeniem społecznym, dużo czasu spędzających na podwórkach i ulicach, z deficytami edukacyjnymi, niedostosowanych społecznie w stopniu nieznacznym lub wysokim;

- praca podwórkowa – kierowana do dzieci i młodzieży, w tym: z rodzin niskim statusie społeczno-ekonomicznym (zazwyczaj korzystających z pomocy społecznej), zamieszkujących tereny zagrożone wykluczeniem społecznym, dużo czasu spędzających na podwórkach i ulicach bez opieki dorosłych, z deficytami edukacyjnymi, w wysokim stopniu niedostosowanych społecznie.

Stowarzyszenie SIEMACHA

Uznana marką w krajobrazie wsparcia dziennego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin są placówki prowadzone przez Stowarzyszenie Siemacha. Na stronie organizacji w zakładce „o nas" możemy przeczytać[25]:

„SIEMACHA łączy wiele placówek w jeden organizm o zróżnicowanej ofercie. Trzy filary działalności Stowarzyszenia – wychowanie, sport i terapia – wzajemnie na siebie oddziałują, a placówki połączone w jeden system zapewniają wszechstronną pomoc dzieciom i ich rodzinom. Od 30 lat prowadzimy 18 specjalistycznych placówek dla blisko 2 500 podopiecznych. W placówkach całodobowych SIEMACHA Spot 24/7, pozbawione opieki rodziców dzieci znajdują drugi dom. Placówki dzienne SIEMACHA Spot to tzw. nowoczesne podwórka, przestrzeń warsztatów edukacyjnych i terapeutycznych, zajęć sportowych, spotkań z drugim człowiekiem. Od 2018 roku SIEMACHA angażuje się we wsparcie seniorów prowadząc kluby aktywności osób powyżej 60. roku życia – SIEMACHA Spot Nestor i rodziców małych dzieci – SIEMACHA Spot Parent. Prowadzimy również trzy nowoczesne centra sportowe Com-Com Zone, Centrum Sportów Konnych oraz, pod nazwą Krakowski Instytut Psychoterapii, ośrodki poradnictwa i terapii.

Naszą misją jest tworzenie otwartych, zasobnych i uczących się społeczności opartych na wolnym wyborze, szczerym dialogu i poszanowaniu zasad. W działalności łączymy to, co najważniejsze w rozwoju każdego człowieka: wychowanie, sport i terapię. Wychowanie, dzięki dopełnieniu przez sport i terapię, zwiększa potencjał i efektywność. Sport, w kontekście wychowania i terapii, odzyskuje funkcję edukacyjną. Terapia natomiast, poprzez bliskość wychowania i sportu, staje się bardziej przystępna i wolna od piętnujących stereotypów.

SIEMACHA Spot podwórka nowej generacji: Nowoczesne podwórka pod dachem to alternatywa dla świata wirtualnej rzeczywistości lub ulicy i wykluczenia społecznego. Miejsca twórczego działania, bezpłatnych warsztatów edukacyjnych i terapeutycznych, zajęć sportowych, spotkań z drugim człowiekiem.

[25] www.siemacha.org.pl; siemachaspot.pl

Trzepak i plac zabaw. W tych miejscach kiedyś dzieci spotykały się rówieśnikami i nawiązywały pierwsze przyjaźnie. Dziś te przestrzenie świecą pustkami. By nie stracić możliwości budowania rówieśniczych relacji, zachęcać do twórczego działania i dawać możliwość zdobywania doświadczeń, tworzymy nowoczesne podwórka SIEMACHA Spot. Ich nazwa nawiązuje do słowa SPOTkanie. W każdej z 10 placówek SIEMACHA Spot codziennie odbywają się bezpłatne zajęcia i warsztaty dla ponad 3 tysięcy dzieci w wieku szkolnym, a więc od rozpoczęcia podstawówki aż do ukończenia szkoły średniej.

Obecnie w placówkach SIEMACHA Spot znajduje się ponad 500 dzieci z Ukrainy.”

Bibliografia:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
2. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027" [https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/]
3. Uchwała nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)
4. Uchwała nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030"
5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023 - 2025 z perspektywą do 2030, Kraków 2023;
6. Najwyższa Izba Kontroli, Informacja o wynikach kontroli „FUNKCJONOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO DLA DZIECI", Warszawa 2017 r.
7. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027 (https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/)
8. Stowarzyszenie Siemacha – siemacha.org.pl
9. Roszkowska A., Działalność placówek wsparcia dziennego na rzecz dziecka i rodziny (na przykładzie działalności placówki 2wsparcia dziennego „Dziupla" w Białej Podlaskiej), Rozprawy społeczne 2021, Tom 15, Nr 2
10. Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2021 ustawy z dnia 9 czerwca 20911 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Warszawa, lipiec 2022 r.
11. Błaszyck M., Ekspertyza. Sytuacja oraz wykluczenie dzieci i młodzieży w Polsce na tle oferowanego wsparcia dla dzieci i rodzin, Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych „Wrzos" 2020 r.
12. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego
13. Ernst&Young https://www.ey.com/pl_pl/workforce/kompetencje-przyszlosci
14. Ogłoszenie Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie - Otwarty Konkurs Ofert oraz Nabór Na Członków Komisji Konkursowej na realizację w formie wsparcia zadania publicznego, w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w okresie od 1.07.2022 r. do 30.06.2025 r. Tytuł zadania publicznego: Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej w środowisku osób małoletnich zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i demoralizacją na terenie Dzielnicy XVI Bieńczyce i Dzielnicy XVIII Nowa Huta w Krakowie, BIP MK

15. Standardy programowe funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na terenie M. St. Warszawy
16. RAPORT KOŃCOWY z oceny stopnia spełniania przez placówki wsparcia dziennego Standardów programowych
17. Rodzaje rozwiązań w zakresie wsparcia dziennego dzieci i młodzieży – problemy, oferta
i wyzwania; prof. Mirosław Grewiński; Kraków 2017;
https://www.obserwatorium.malopolska.pl/wp-content/uploads/2017/02/MG_Rodzaje_rozwi%C4%85za%C5%84_wsparcie_dzien_dzieci_m%C5%82odzie%C5%BCy.pdf
18. Dallemura E., Nowaczewski P., Szmyd R. (red.), Suwak. Innowacyjna metoda kontraktowania usług społecznych na rzecz dzieci. Podręcznik dla NGO